

הנה עור ל

DISSERTATIO PHILOSOPHICA,
DE

UTILITATE
FLUENTE EX CONSIDERATIONE
IMMORTALITATIS
ANIMÆ,

Quam,

Ex Suffragio Cel. Philos Ordin. in Reg. Academia Aboënsi,
PRÆSIDE

CAROLO FRID.
MENNANDER,

Scient. Nat. PROFESS. Reg. & Ordin.
Facult. Phil. h. t. DECANO,

Publico litteratorũ examini, speciminis loco, submittere constituit
AL. REG.

ANDREAS ACHANDER,
Bitzerneburg, Satacund.

Die XI. Martii, Anni MDCCLXIX.
Loco horisque consveris.

ABOÆ, Excud. JOH. KÆMPE, Reg. Acad. Typ.

S:æ R:æ M:ris
MAGNÆ FIDEI VIRO,
Reverendissimo DOMINO,
D^N. JOHANNI
BROWALLIO

S. S. Theol. DOCTORI consummatissimo, Dioceseos Aboënsis PRO EPISCOPO, Regiæque ibidem Academiae PRO CANCELLARIO eminentissimo, Venerandi Consistorii Ecclesiastici PRÆSIDI gravissimo, Scholarumque per Diocelin EPHORO adcuratissimo.
MÆCENATI MAXIMO.

Pari. Nisu. Reverendissime. Praesul. Publicam. Promoves. Salutem. Et. Privatorum. Felicitati. Velificaris. Et. Quemadmodum. Ille. Humilia. Respuit. Testimonia. Ita. Hic. Omnium. Ore. Celebrandus. Erit. Ignoscas. Itaque. Humilinus. Oro. Si. Mea Veneratio. Ultra. Latebras. Pectoris. Intra. Quod. Hactenus. Mansit. Et. Manebit. Perpetuo. Hodie. Prorepat. Si. Hic. Devotissimi. Animi. Mei. Affectus. TIBI. Fuerit. Gratus. Adversa. Non. Extimescam. Tanta. Sed. Habebit. Id. De. Quo. Perpetuo. Sibi. Gratulabitur.

Reverendissimi Nominis TUI

humillimus cliens,
ANDREAS ACHANDER.

Maxime Reverendo atqve Amplissimo Domino

SAMUELI PRYSS,

S. S. Theol. PROFESSORI ad regiam hanc Academiam celeberrimo, utriusqve Consistorii ADSESSORI æqvissimo, ANTISTITI Ecclesiæ Pæmarenis dignissimo, nec non Inspectori nationis Satacūdensis benivolentissimo, MÆCENATI MAGNO.

Viro maxime Reverendo atqve Amplissimo

D:no Mag. GABRIELI FORTELIO,

Dioeceseos Borgâensis ARCHI PRÆPOSITO famigeratissimo, Templi Cathedralis ANTISTITI adcuratissimo, Consistorii ibidem Ecclesiastici ADSESSORI primario æqvissimo,

MÆCENA II OPTIMO.

PRodeat affectus tacitus jam lucis in auram,
Patronum celebrans ampla satis merita.
Causa mihi est grandis, cur scandat limina Vestra
Obsequii pignus, quod mea dextra refert.
Quamvis non deceant, nisi maxima munera, magnos,
At tamen exigua his saepe placere solent.
Sollicito precibus, consueta fronte benigna
Addite chartaceis dotibus hisce jubar.
Vestra colam gratus benefacta lubens ego semper,
Quis me mactastis non semel immeritum.
Insimul & pergam calidissima fundere vota, ut
Omni Vos Dominus prosperitate beet!

Max. Rev. atq. Ampliss. Nom. Vest.

Cultor humillimus,

ANDREAS ACHANDER.

Admodum Reverendo atque Praeclarissimo Viro,

D: no NICOLAO TOLPO,

Ecclesiarum Cumâensium Antistiti longe meritissimo, vicini districtus Praeposito gravissimo, Patrono & Fautori, quovis honoris & observantiae cultu aetatem colendo, devenerando.

Viro Plurimum Reverendo atque Praeclarissimo,

D: no Mag. MICHAËLI LEBELL,

Pastori ecclesiarum Bicerneburgensium & Ulsbyensium laudatissimo, Patrono & Fautori jugi honoris cultu suspiciendo:

Plurimum Reverendo atque Praeclarissimo Viro,

D: no Mag. MICHAËLI FORSELIO,

Designato ecclesiarum Euraâminnensium Pastori laudatissimo, Fautori ut optimo, ita sincero affectu nullo non tempore venerando.

Gratia Vestra, erga arva Musarum colentes, mihi submit-
tente pietatis atque observantiae, diu in pectore latitantis red-
tores Optimi, sacrare. Tantis vero beneficiorum Vestrorum in-
sufficiat facundia. Gratias, quibus praecordia tumescunt, non
Cultu Nominum Vestrorum, laudumque Vestrarum cele-
se, quod, in obstrictissima mentis tessera, Vobis consacro liba-
tem, leviter adumbrans. Diligentissimas simul ad Summum Nu-
tate in ultimos conservare mortalitatis terminos, quod habeant
exoptatissimos. Hec in mortalium contuber-

Adm. Rev. Ampl. Rev.

Cultor obser-

ANDREAS

Amplissimo atque maxime Spectabili Viro,

D: nō GUSTAVO KROOK,

Satrapiae Aboënsis, Bicerneburgensis & Alandiae Camerario longe meritissimo, Nutritio ut indulgentissimo, ita Patrono omni pietate ad urnam usque, prosequendo.

Viro Plurimum Reverendo atque Praeclarissimo,

D: nō NICOLAO HEDEEN,

Ecclesiarum, quæ DEO in Lætala colliguntur, Pastori vigilantissimo, Fautori ac Patrono multis nominibus æternum colendo.

Viro Praeclarissimo, Domino

Mag. JOHANNI KRAETMAN,

Rectori Scholæ Trivialis Bicerneburgensis meritissimo, ut ante hac in Academia Docenti dexterrimo, ita jam Patrono & Fautori certissimo, pia animi veneratione perpetim prosequendo.

nistrat ansam, hanc Dissertatiunculam, obtuso stilo delineatam, hostimentum ulteriorisque favoris spem, Vobis, Patroni ac Famine collutorum est numerus, ut ad ea juste celebranda mea minime impresentiarum modo, sed æternum etiam Vobis sum habiturus, bratione, nihil mihi est ac erit jucundius. Accipite jam gratiam utilitatem ex consideratione immortalitatis animæ suem attollam palmas, velit Vos omnigena cumulatam prosperi familie ac clientes in Vobis Patronos & Fautores certissimos, nio degens nuncupaturus erit vota.

& Praeclar. Nom. Vest.

vantissimus,

ACHANDER,

Viro perquam Reverendo atque Doctissimo,

D: no MATTHIÆ FORSINIO,

Sacellano in Ulsby meritissimo, ut antea Nutricio liberalissimo, ita jam Fautori gratissima semper mente honorando.

Perquam Reverendo ac Eruditissimo Viro

D: no ANDREÆ FLAMENIO,

Comministro in Cumâ & Harjavalda dignissimo, Fautori perpetim reverenter habendo.

Viro Reverendo atque Doctissimo,

D: no ANDREÆ LINDSTEEN,

Ministerii Ulsbyensis Adjuncto vigilantissimo, Fautori & Amico semper benivolo.

Ingratissimi mortalium incurrerem notam, nisi benivolentiae Vestrae, cujus documenta erga me lubentissimi declarare voluistis maxima, memor extiterim. Ast cum iisdem remunerandis non sufficiam, sed omnia in mero consistant conamine; idcirco in gratissimi animi pignus primitias has Vobis offero. Illas itaque placido accipite vultu, meque, ut antea, ita & in posterum, secundo favoris Vestri vento pergite beare. Meum e diametro erit, ad DEUM O. M. qui solus fata moderatur, supplices tendere palmas, ut Vos omnigena felicitate abundantes quam diutissime florere jubeat! Permansurus

Nominum Vest.

Cultor obstrictissimus,

ANDREAS ACHANDER.

§. I.

Mortalibus nil incumbit magis, quam ut magna Optimi Numinis, sedulo & ea qua decet pietate, rimentur. Quo etenim diligentius eorum scrutantur excellentiam, eo ardentius Summum Bonum cognoscere, Illud amare atque glorificare possunt. Totum hoc universum, tam quoad singulorum naturam ac structuram artificiosissimam, quam quoad omnium, numeri licet stupendi varietatisque admirandæ, combinationem ac nexum amicissimum, infinitam Conditoris testatur potentiam, sapientiam ac bonitatem. Si ars laudat artificem; quid mirum, si universi hujus magnitudo atque præstantia Optimi Artificis celebret manus, ac venerabundum penes eos exciter affectum, qui illud non fugitivis sed perspicacibus contemplantur oculis? Hæc vero omnia mentis ope a nobis cognoscuntur. Quis itaque dubitare audeat, nostra interesse, illam, & quid de ea resciri potest, cognoscere? ex qua co-

gnitione sui ipsius plurima ad homines redeunt emolumenta. Quantum enim anima corpore est nobilior, tantum ea, quæ ad animam spectant & statum illius perficiunt, præferenda iis, quæ corporea atque mundana sunt. Hinc, si in aliis rebus investigandis homo omnem poneret industriam, sui autem considerationem negligeret, non procul abesset a dementia. Etenim ubi naturam atque facultates suas ignoraverit homo, tantum abest, ut animi atque corporis sui donis felicitatem suam & aliorum promoveat, ut potius sibi & aliis officiat. Quomodo enim quis cætera, quæ novit & possidet, in usum suum vertere potest, dum nobiliorem sui partem, animam puta, ignorat, ad quam perficiendam alia tendere debent? Quomodo facultatum suarum usum extendat, quomodo animam virtute imbuat, quomodo vitia animæ tollat, ubi facultates suas, sedes atque naturam virtutis atque vitiorum, nesciat? Eundem in his omnibus experitur successum, atque ille, qui licet corporis structuram, humorum circulationem, animi passiones & morbi symptomata ignoraverit, regulas tamen medicas præscribere non erubuerit. Eo itaque magis necessaria mihi semper visa est debita animæ & facultatum illius consideratio, quocertius sum convictus, illius neglectum multos reddidisse infelices, & multa mala, multos tumultus in omni locietate excitasse. Dum itaque de publico specimine exiguæ eruditionis meæ cogita-

vi, maxime mihi arrisit argumentum illud, quod traderet utilitatem ex consideratione immortalitatis animæ fluentem. Quum vero ingenii mei vires nobilissimo huic argumento non respondeant, mitiorem censuram L. B. expeto.

§. II.

COrpus esse desinit, dum particulæ, quæ combinatæ corpus constituunt, a se mutuo separantur. Anima autem, cujus operationes, a mechanica quippe agendi ratione divertæ, simplicitatem illius arguunt, destrui alio modo non potest, quam annihilatione, idque solius DEI Omnipotentis manu. Disrupto vero vinculo, quo cum corpore unitur anima, perseverat hæc in esse suo, suæ naturæ congruas edit operationes, ideas habet distinctas, & antea a se actorum sibi est conscia. Hoc animæ donum immortalitatis nomine nuncupatur. Quod vero DEUS, licet ratione omnipotentis suæ possit animam annihilare & destruere, velit eam in omne ævum conservare, id non modo ex bonitate & justitia divina solet colligi, sed etiam ex fine animæ apparet, qui involvit DEI voluntatem de perpetua ipsius existentia. Cognoscitur hic ex natura & attributis DEI Creatoris, atque ex natura animæ & ipsi concessis facultatibus. Plures hæc sunt, quam ut conservationem corporis, velut unicum & proprium respecerent finem. Finis itaque idem animæ est, qui omnium creaturarum, gloria DEI. Duplici ratione

ne illa promoveri potest, vel quod creatura occasionem aliis præbeat infinitas DEI perfectiones cognoscendi, vel quod ipsa easdem cognoscat sibi que repræsentet. Priores dicuntur mediate vel objective, hæc immediate vel subjective gloriam divinam promovere. Illorum existentia non est necessaria, quousque finis durat; postquam enim ex his objectis creaturæ rationales DEUM, Ejusque attributa cognovere, ad finem ulterius non conducunt. Sed aliter se res habet cum rationalibus, absque quibus gloria DEI concipi non potest. Cum vero DEUS non possit non semper gloriam suam velle tanquam finem, media hæc etiam velit, necesse est; ita ut creaturis rationalibus, adeoque etiam animæ humanæ cum suis facultatibus existentiam perpetuam largiatur. Insituti ratio non exigit, ut operosius demonstrarem, immortalitatem animæ competere. Sumo potius veritatem illam, ut a Philosophis demonstratam, & religione Christiana confirmatam. In hoc enim argumento probando suam industriam desiderari non passi sunt Philosophi. Nil etiam magis & sæpius inculcant Sacræ Pandectæ, quam animæ nostræ immortalitatem, & statum illius post mortem felicem vel infelicem, prout vitam hæc egimus vel bonam vel malam.

§. III.

Imperfectionis certissimum est indicium, usu & temporis successu mutari in deterius, senescere atque penitus destrui. Immortalitati autem debemus, quod

quod neque temporum neque ullius unquam creaturæ injuria senescamus, multo minus penitus destrui possimus. Hinc, qui ad animæ suæ immortalitatem serio attendit, non potest non illam, ut singulare Conditoris donum, maximi facere. Nimirum, prout existentia a se & absolute necessaria, est perfectio infinita, soli DEO competens; ita perseverentia in existendo nunquam terminanda, tanta, quoad hoc reale, est perfectio, quanta in ens finitum cadere unquam potest. Immortalitatis itaque debita consideratio efficit, ut pro tanto dono Conditorem celebremus, nosque iis creaturis, quibus illa denegata est perfectio, longe æstimemus præstantiores. Dum autem immortalitas nos inter præstantissimas creaturas referendas esse docet, monet insimul, nos vitam agere debere, creaturæ tanta perfectione præditæ dignam. Nul- lum enim in moralibus magis evidens est assertum, quam quod agere debeat ens liberum, quod illud decet. Jam, cum magna magnos deceant, cumque immortalitas perfectio creaturarum tanta sit, ut ea sublata, in pristinum suum nihil decidant, quis non videt maximam asserti nostri evidentiam? Injungit infinita Conditoris sapientia, ut credamus eum talem nos velle agere vitam, qualem fert facultatum nostrarum conditio. DEUM enim frustra variis nos donis ornasse cogitare & absurdum & impium est. Utus rerum & facultatum sunt fines earum. Qui contra hoc principium

um agit, Divinum opus dehonestat, & deterius reddere annitur. Facultates etenim quatenus possidet optimas, inter præstantiores creaturas est referendus. Quatenus vero actiones liberæ sunt illis contrariæ vel inferiores, se in earum numerum collocat, quæ minoris sunt pretii, immo culpa sua pessimæ.

§. IV.

Prouit vero omnis perfectio & facultas excellens enti intelligenti concessa, sua vi moveat illud ad studendum virtuti, & abstinendum a vitio, ita immortalitatis animæ consideratio alias perfectiones eo in puncto antecellit, quod vi ejus in æternum animæ obversentur illius actiones, prout fuerint naturæ suæ vel convenientes vel inimicæ, h. e. prout fuerint vel bonæ vel malæ. Si anima desineret aliquando esse sui & malarum suarum actionum conscia, si anima aliquando penitus destrueretur, esset tum aliquale, licet miserum, scelestorum solamen. Verum cum conscientia eorum indefinenter ipsis ob oculos ponat mala antea acta, miseriam & malum inde propria culpa attractum, immo odium Conditoris, quod culmen est miseriarum; sane tædium hinc resultans maximum, si nil unquam aliud, eos a vitio abstinere deberet. Neque minora hinc ad continuum & indefinentem virtutis progressum sumi possunt incitamenta. Si enim virtuosi in æternum bonarum suarum actionum reminiscantur, si com-
moda

7
moda hinc in se & alios emanantia, si finem, si
vias imperscrutabiles Conditoris Optimi cum actio-
nibus suis conferant; verbo: si homines se esse &
actiones se egisse hominibus dignas meminerint,
sane erit hic tantus virtutis stimulus, ut major
vix fingi possit. Nil fere tam durum atque ar-
duum est, ad quod lubeundum lucro plerumque
vano non adigi possint mortales. Ipsa autem im-
mortalitas efficit, ut virtus sui ipsius sit merces
atque lucrum, non vanum atque temporarium,
sed constans, & toties sine intermissione & immi-
nutione iteratum, quoties actiones suas optimas in
memoriam sibi revocat virtutis cultor.

§. V.

EX adductis est manifestum, quam late pateat
immortalitatis consideratio in virtutis exercitio,
quippe ad omnes virtutes, & ad omnes creaturas
intelligentes se extendit. Idem ulterius patebit, u-
bi consideraverimus statum futurum vel felicem
vel infelicem, ex bene aut male actis in hac vita
dependentem. Quemadmodum enim Sanctitati Di-
vinæ non placent, nisi ea, quæ cum natura creatu-
rarum, vel, quod eodem recidit, cum sine Con-
ditoris conveniunt, ita sapientia illius rerum fata
eo dirigit, ut respondeant bene vel male actis crea-
turarum, h. e. bonos præmiis donat, malis autem
pœnas irrogat. Scilicet, cum in hac vita virtus
ac virtuosus a vitio ac vitiosis opprimantur non ra-
tio, exorietur procul omni dubio seculum, in quo

meta-

8
metamorphosin subibunt hæc omnia, Divinæ sapi-
entiæ & bonitati convenientem. Si nævos in ope-
re suo evitat homo fragilis, cinis & pulvis, tunc
quin idem faciet bonitas & sapientia Divina infi-
nita, blasphemum prorsus foret cogitare.

§ VI.

Tanta autem est vis pœnarum atque præmio-
rum ex immortalitate dependentium in diri-
gendis actionibus entis liberi, ut sine illis nulla so-
cietas bene consistere ullo modo possit. Non ne-
go pœnis civilibus coërceri malos, bonos autem
muniri; quum vero scelestorum sagacitas huma-
nam prudentiam eludat haud raro, quis non videt,
vincula civilia, sublata animæ immortalitate, non
sufficere? Fatemur quoque, adesse jam in hac i-
pla vita præmia & pœnas naturales, quæ natra-
tam actionem insequuntur, sed neque hæc sufficere
mihi videntur ad commovendos homines, ut rite
actiones suas voluntati Divinæ conforment. Ut e-
nim taceam, pœnas has non tantum injustos, sed
etiam interdum justos premere, illos ex malitia,
hos ut plurimum ex imprudentia, multa quoque
illorum incommodorum hominum calliditas evita-
re valet. Qui vero animæ suæ immortalitatem con-
siderat, qui cogitat pœnas & præmia post mortem,
actionibus suis, prout fuerint bonæ vel malæ, cor-
respondere, adest hic vinculum, quod nulla vi dis-
rumpi, nulla sagacitate eludi potest. Nimirum
præmia ac pœnæ sunt velut gubernacula omnium
actio-

9
actionum nostrarum moralium. In bonum ferimur omnes, malum averſamur omnes, licet hac facultate, quam benigniſſimus nobis indidit Conditor, ita abutantur perversi, ut actionum bonitatem ex proprio commodo vano & ſenſuali æſtiment. Hinc illæ qverimonix, hinc omnes discordiæ, & omnia flagitia, ut ex fonte profundo, aſt infelici, ſcaturiunt. Tanto autem malo feliciter medetur animæ immortalitatis debita conſideratio. Nimirum, qui cogitat, ſe minutiffimam duntaxat particulam durationis ſuæ in hac mortalitate tranſigere, qui cogitat, Juſtitiam Divinam ſufficienter & rite in futura vita compenſare actiones pro earum qualitate, ſane non poterit aliud, quam ſuam & aliorum pro virili in hac fragilitate qværare perfectionem, ut ſpem de futura qvoqve felicitate habere poſſit. Qvemadmodum hæc, puta immortalitatis conſideratio, generale eſt vinculum, ita homines omnium ordinum, & omni tempore ſtringit. Officia liberorum atqve parentum, ſervorum atqve dominorum, ſubditorum atqve principum, immo integrarum nationum invicem urget, conſervat, munit. Si futuram vitam ignorarent homines, bone DEUS, quam miſera tum eſſet mortalium conditio? Qvemadmodum vitæ finem ſibi cum brutis animantibus eundem eſſe exiſtimarent, ita vitam agerent homine non tantum, ſed brutis qvoqve inferiorem. Natura enim & pleraqve brutorum paucis ſunt contenta; aſt homo, non ma-

gnum adeo, sed insatiabile animal, ubi frœna cupiditatibus suis laxat, se ipsum reddit miserum & plurimorum felicitatem turbat. Si enim effatum Sap. II: vers. vi. seqq. trito quodam Epicuræorum apophthegmate comprehensum: *Eda, bibe, lude, post mortem nulla voluptas,* mortalium esset norma, infinita inde vitiorum genera, pro varia variorum prava inclinatione, exorirentur, alerentur & continuo auferentur. Non privati tantum & societates minores, sed etiam integræ civitates & personæ, publica auctoritate munitæ, præsentissimo exponerentur periculo. Cives felicitatem publicam privatæ postponerent, & ad illicita se converterent. Hinc tumultus, seditiones atque proditiones. Adversus Imperantem infideles essent atque immorigeri. Unde securitas, immo vita ipsius Imperantis periclitaretur. Eodem modo, si ille, cui reipublicæ concredita sunt gubernacula, immortalitatis animæ suæ considerationem negligeret, reipublicæ felicitatem parum curaret; sed ex adverso omnia ad se ipsum & suas voluptates referret. Civium labore atque sudore, non ad civitatis commodum, sed ad proprias explendas cupiditates uretur, quibus non bona tantum, sed ipsam civium vitam longe postponeret.

§. VII.

Nulla equidem est societas, quæ non ex animæ immortalitatis consideratione multa experietur commoda. Fingamus autem hominem ab alio-

rum invaſione atqve injuria eſſe immunem. Fin-
gamus eum divitiis & omnigena mundana felici-
tate abundare. Ne tum quidem, niſi ex minima
parte, ſibi ſufficeret, ſi debita animæ immortali-
tatis conſideratio abeſſet. Si enim animæ ſuæ im-
mortalitatem proſuſ ignoraret, inter ipſas opulen-
tias nimium eſſet inquietus, dum mortem & vi-
tæ ſuæ cogitaret brevitatem. Si animæ immorta-
litate non nesciret quidem, ſed illius conſideratio-
nem negligeret, exhorreſceret proſuſ, dum ipſi
etiam invito oboriretur cogitatio de Juſtitia Divi-
na, facta ſua in altera vita compenſatura. Qui ve-
ro animæ ſuæ immortalitatem ſerio cogitat, ne-
que in ſecundis elato eſt animo, neque in adverſis
eum abjicit. Novit enim etiam eos, qui ultimos
mortalitatis terminos attingerunt, ne millioneſimam
quidem partem durationis futuræ contuſiſſe. A-
deoqve vita hujus ſeculi cum immortalitate col-
lata, felicitas mundana, æque ac illius aſpera,
ſere evaneſcunt. Nimirum, qui magna neque ha-
bent neque ſperant, etiam minora magni æſtulant.
Qui vero in maxima defixum habent animum, mi-
nutias vix in calculum ſumunt. Hinc eſt, quod
animi quietudo atqve conſtantia inter certiora in-
dicia hominis vere virtuoſi referri debeant.

§. VIII.

QUemadmodum vero debita animæ immortali-
tatis conſideratio ſtatum futurum vel felicem
vel miſerum repræſentat, ita hominem impellit,

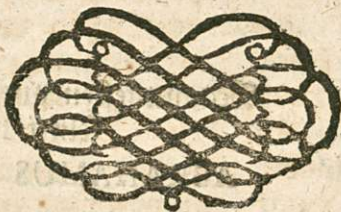
ut de futuris bene sibi prospiciat. Quod nullo modo fieri potest, sine vita integra Conditori placente. Hic autem, rationi sibi relictæ, undique obveniunt nodi insuperabiles. Ex una parte videt, se nullo modo semet extricare posse ab innumeris iis difficultatibus, quæ impediunt, ne vitam ad amusin legis naturæ instituere possit. Ex altera parte videt, cultum atque DEUM placandi modum fictitium, sanctissimo Conditori ingratum admodum esse. Quid itaque aliud superest, quam ut tanti imminentis mali medicinam aliunde quærat? Nimirum immortalitas est veluti pædagogus ad revelationem, quam eo cautius rimatur, & eo avidius arripit homo, quò videt evidentius, omnium animæ suæ morborum præsentissima sibi reperiri remedia.

§. IX.

Facultatum mearum conditio non permittit nobilissimum hocce argumentum fusius evolvere. Vel ex allatis apparet, dogma de immortalitate animæ esse maxime fundamentale, & arctissimum cum existentia Philosophiæ moralis & felicitate nostra habere nexum. Prius vero quam huic opusculo impono colophonem, verbo tantum coronidis loco obveniam iis, qui forsitan animæ immortalitatis considerationem tanti non æstiment. Dicendo: multos admodum nosse, animam se quidem habere immortalem, qui tamen nihilominus vitia horrenda committunt. Non nego, quod lugubris testatur
expe-

experientia; sed contendo, non sufficere notitiam
 alicujus rei, ut eadem potiamur, sed requiri in-
 super praxin atque usum, tanto cautiorem atque
 ardentiozem, quo majoris res, quam novimus, fue-
 rit momenti. Qui novit quodammodo animæ suæ
 immortalitatem, est illam non nisi invitus & obiter
 toties cogitat, quoties notabilior aliquis casus eum
 ad hoc ipsum impellit, sane commoda, quæ in an-
 tecedentibus breviter exposuimus, ex omni parte
 experiri non potest. Studio diximus, ex omni par-
 te. Nam si omnis prorsus abesset cognitio immor-
 talitatis, si abessent compunctiones acerbissimæ ex
 cognitione hac penes scelestos, iis etiam invitis,
 exortæ §: VII. contendo, faciem generis humani
 longe futuram miserabiliorem. Faxit DEUS, ut
 immortalitatem animæ nostræ in hac fragilitate ita
 consideremus, ut lucrum nobis inde sit immortale!

*Qui immortalem animã mortali condidit, Huic jam
 Sit sola immenso, Gloria summa DEO!*

Herralle Maammiehelle.

Mngar' on asia se juur' jost's juttelet / Nsthywän arä
 mas /
 Kirjasa caunisa täg. S'ä Sielun luondoa tukit /
 Nähtät sen selewäst / ett' Sielum alati pshy.
 Hän ei tshjäri meist' taid' tull' eik' / loppua saada.
 Tain hänell' sinä sit' osotat ratk' suurexi lahjar /
 Ett' tämä turkindo paljon meil onnea tuotta /
 Perään cose' ajatteleman sijn' samasa saatta:
 Euing' hält' sitten käh' / cose' aica loppunut ombi?
 Viel' tätä paik' ei taid' myös Wallat scitowat olla;
 Hywä sijit' paljon eans' saa caik' caikisa säädys /
 Cose' tämä totuus ain juur' selwästä nuustosa pshy.
 Nyt olis awara mull' tila koll' / Towerihani / kytä
 Sun aruwas / ja euing' cauniss' olet wiettänyt aicas;
 Mut' ei tarwita tät' ; sill' Työs sen sanoa taita.
 Toiwotan ainoastans' Sull' aicomuwas onne!
 Tiedän myös wisist' / ett' nyneuin Wiisaus ennen
 Palwelians' palcan runfast' on maranut aina;
 Nijn' ei Sinuacan suingan hän unhoda pojes.

Maammiesten puolest / hätäiss' st
 selitti mielens
ABRAHAMUS TACKOU.